

अथ धर्मभ्रष्टत्वं व्यक्तमेव वक्तुमाह ॥ अहंत्विति ॥ अस्य वचनस्य चपलश्चपलैरिति वचनस्य व्यक्ततां ॥ व्यक्तार्थोयस्येति अर्शआद्यजंतं व्यक्तपदं तद्भावोव्यक्तस्तदर्थस्तं ब्रवीमि ॥ १७ ॥ पश्य युक्तमयुक्तंवेति चिंतय ॥ वर्तसि वर्तसे ॥ १८ ॥ ननु भ्रातुर्ज्येष्ठस्ययोभार्याजीवतोमहिषीप्रियां ॥ धर्मेणमातरंयस्तुस्वीकरोतिजुगुप्सित इति अग्रे प्रायोपवेशसमये अंगदेक्तेः सुग्रीवस्यापि ज्येष्ठभ्रातुः पितृसमस्य भार्यावमर्षणं तुल्यमित्यतआह ॥ अस्यत्वमिति ॥ धरमाणस्य प्राणानुधारयतएव जीवतस्त्वया निश्चीयमानजीवनस्यैव पत्न्यां तव स्नुषाभूतायां रुमायां यतोवर्तसेऽतस्त्वं स्पष्टं पापकर्मकृत् ॥ सुग्रीवस्तु तव जीवननिश्चयाभावात्त्वत्पत्न्यां तारायां प्रागवर्तिष्ठ अतःपरं वत्स्यतिच ॥ किंच त्रैवर्णिकेष्वपि देवरस्य मृतभ्रातृस्त्रियामपुत्रायां वृत्तिदर्शनात्तिर्यग्योनिषु तस्यां वृत्तिर्नदोषः ॥ तथावृत्तौच मरणज्ञानमेव प्रयोजकं तिर्यक्ष्वितिभगवदाशयः॥अनेन त्रैवर्णिकेतरस्त्रीणां मृतभर्तृकाणां तरुणीनां स्वजातीयपुरुषांगीकारोनाधर्मइतिसूचितं ॥ दृश्यतेच तथाव्यवहारः शूद्रादिजातौ॥नच मनुष्याधि

अहंतुव्यक्ततामस्यवचनस्यब्रवीमि ते ॥ नहिमांकेवलंरोषात्त्वंविगर्हितुमर्हसि ॥ १७ ॥ तदेतत्कारणंपश्ययदर्थेत्वंमयाहृतः ॥ भ्रातुर्वर्तसिभार्यायांत्यक्त्वाधर्मसनातनं ॥ १८ ॥ अस्यत्वंधरमाणस्यसुग्रीवस्यमहात्मनः॥रुमायांवर्तसेकामात्स्नुषायांपापकर्मकृत् ॥ १९ ॥

कारस्य निषेधादिशास्त्रस्य कथं तिर्यक्षु प्रवृत्तिरितिवाच्यं ॥ तिर्यग्योनेरपि मनुष्यवद्राजादिव्यवहारदर्शनेन मनुष्यतुल्यज्ञानवत्त्वादस्येवायं दोषइत्याशयात् ॥ किंचधर्मेऽनधिकारिणामपीद्रादीनां वृत्रवधादौ ब्रह्महत्यादिदोषस्मरणेन निषेधेषु तदतिक्रमप्रायश्चित्तादौच देवानामधिकारवदेषामप्यधिकारे बाधकाभावः॥किंच देवादीनां स्वयजनीयेन्द्रांतराभावादनधिकारइतिपूर्वमीमांसायां निर्णीतं ॥ एवंच तदनपेक्षदानादिधर्मेषु ब्रह्मविद्यायांचाधिकारोस्त्येवेत्युत्तरमीमांसायां स्पष्टं ॥ तद्वदीदृशानां ज्ञानवतां तिरश्चामप्यधिकारे बाधकाभावः ॥ किंच सर्वदेवतावाचकपदानामंतर्यामीश्वरवाचकत्वेन सर्वत्रदेवानामधिकारोस्त्येव ॥ नचब्राह्मणत्वाद्यभावात्तेषामनधिकारः तेषामपि क्षत्रियत्वात् वैवस्वतमन्वादेरिवातएवचंद्रवरुणादीनां यज्ञःस्मर्यते ॥ पुराणेषु तत्रतत्रकर्मण्यर्थवादतः फलकल्पनवत् पुराणस्यार्थवादैस्तदधिकारस्यापि कल्पयितुं युक्तत्वात् ॥ किंच त्रैवर्णिकस्याधिकारइत्यत्र त्रैवर्णिकपदं वेदतदर्थज्ञानवत्परमतोदेवादीनां तदधिकारःसिद्धइति भगवतोव्यासवाल्मीकिप्रभृतीनांचाशयः ॥ जैमिनेस्वेतदंशेऽ